

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU 4101-22-05/2012

P/12/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/094 – Profilaktyka narkomanii w szkołach
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Artur Bokiniec główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 83658 z dnia 02.10. 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 51 im. Jana Pawła II w Lublinie, ul. Bursztynowa 22, 20-576 Lublin (zwana dalej „Szkołą” lub „SP”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marianna Olszańska, Dyrektor Szkoły Podstawowej (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie planowania oraz wdrażania działań w obszarze profilaktyki narkomanii w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia w szczególności prawidłowe opracowanie w okresie objętym kontrolą szkolnych programów profilaktyki oraz realizacja 14 objętych szczegółowym badaniem działań przewidzianych w tych programach.

Działaniami z zakresu profilaktyki narkomanii objęto w badanym okresie uczniów wszystkich klas czwartych, piątych i szóstych, a także nauczycieli i rodziców. Jeden z zaplanowanych do realizacji programów profilaktycznych został zamieszczony w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji.

Planowanie działań profilaktycznych oparto na wynikach diagnozy zachowań problemowych uczniów oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

Izba nie zgłasza zastrzeżeń do działań interwencyjnych podjętych przez pracowników SP w związku z incydentami, dotyczącymi wniesienia narkotyków na teren Szkoły przez dwóch uczniów. Działania te były zgodne z przepisami § 9 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem¹ (obowiązywało do 01.02.2011 r.) oraz z opracowanymi w Szkole „Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytutką”. Działania interwencyjne zostały prawidłowo udokumentowane.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli udzielana była w Szkole na zasadach określonych w odpowiednich przepisach prawnych². NIK pozytywnie ocenia współpracę Szkoły z pracownikami właściwej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

¹ Dz. U. Nr 26, poz. 226

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114) oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w tej samej sprawie (Dz. U. Nr 228, poz. 1487).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

1.1. Szkolny Program Profilaktyki (S P P)

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół³ (obowiązywało do 31.08.2012 r.), działalność edukacyjna szkoły określona była przez tworzący spójną całość: szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki, dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb środowiska, obejmujących wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Organizowanie i realizowanie działań wychowawczych i profilaktycznych oraz udział w opracowywaniu programów profilaktyki, na podstawie § 4d pkt. 4 i 5 Statutu Szkoły Podstawowej (obowiązującego od 24.01.2012 r.) należało do zadań pedagoga i psychologa szkolnego. W okresie wcześniejszym (od 2003 roku) opracowanie SPP należało do zadań komisji Szkolnego Programu Profilaktycznego, której przewodniczył pedagog szkolny. Podejmowanie działań profilaktycznych wynikających z programu profilaktycznego szkoły w stosunku do uczniów rodziców i nauczycieli zostało określone w zakresie czynności psychologa szkolnego. W okresie objętym kontrolą pedagog szkolny uczestniczyła w jednym szkoleniu dotyczącym teoretycznych i praktycznych aspektów konstruowania programu profilaktyki zorganizowanym przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

W złożonym wyjaśnieniu Dyrektor Szkoły podała, że „do opracowania szkolnego programu profilaktycznego powołana została w dniu 03.02.2003 r. komisja składająca się z nauczycieli i pracowników SP. Pracami ww. zespołu kierowała pedagog szkolny p. Beata Witkowska – Strug. Przewodnicząca zespołu odpowiedzialna była za opracowanie, sporządzenie i realizację zadań programu oraz przedstawienie sprawozdań z jego realizacji. Uregulowania Statutowe dotyczące zadań pedagoga i psychologa szkolnego w zakresie profilaktyki wprowadzono w dniu 24.02.2011 r. Zadania te wprowadzono do zakresu czynności nowozatrudnionego psychologa szkolnego, przez nieuwagę nie uzupełniono zakresu czynności pedagoga szkolnego”. W trakcie niniejszej kontroli braki te uzupełniono.

(dowód: akta kontroli str. 50-59, 60-62, 101-113, 114-123, 126-128, 246, 253-254, 256-258)

W okresie objętym kontrolą obowiązywały szkolne programy profilaktyki opracowywane przez komisję Szkolnego Programu Profilaktyki (powołaną zarządzeniem nr 54 Dyrektora Szkoły). W jej skład wchodził pedagog szkolny jako przewodniczący oraz członkowie: nauczyciele i wychowawcy szkoły posiadający największe doświadczenie pedagogiczne oraz psycholog szkolny. Pracami komisji kierował pedagog szkolny. SSP opracowywane były na określony rok szkolny tj. 2010/2011 i 2011/2012 i były akceptowane przez Radę Rodziców oraz zatwierdzone do realizacji przez Radę Pedagogiczną Szkoły.

SPP były oparte na diagnozie zachowań problemowych występujących wśród uczniów Szkoły oraz ich przyczyn, a także potrzeb i oczekiwań uczniów, nauczycieli i rodziców. Diagnozę przeprowadzali pedagog i psycholog szkolny za pomocą następujących narzędzi:

- ankiet dotyczących problemu uzależnień skierowanych do 97 uczniów klas IV-VI w roku szkolnym 2010/2011 i 109 uczniów z klas IV-VI w roku szkolnym 2011/2012 (spośród 550 uczniów ww. klas),
- 40 rozmów indywidualnych przeprowadzanych rokrocznie z uczniami klas V-VI na temat zjawiska używania substancji psychoaktywnych (spośród odbytych 200 rozmów),

³ Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17

- ankiet skierowanych do 36 nauczycieli realizujących program profilaktyki w klasach IV-VI (z grupy 80 nauczycieli uczących w tych klasach),
- spotkań i rozmów z nauczycielami i wychowawcami klas V - VI, na których poruszano tematykę uzależnień (w roku szkolnym 2010/2011 przeprowadzono 16 tego typu spotkań i rozmów),
- 16 spotkań pedagoga i psychologa z uczniami klas V-VI na lekcjach wychowawczych w roku szkolnym 2010/2011, dotyczących tematu uzależnień od substancji psychotropowych,
- ponad 100 indywidualnych rozmów z rodzicami uczniów w roku szkolnym 2010/2011, w trakcie których poruszano problematykę potencjalnych zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, alkoholu i nikotyny,
- bieżącej obserwacji uczniów w różnych sytuacjach związanych z ich uczestnictwem w imprezach szkolnych, wycieczkach klasowych, imprezach sportowych.

W diagnozie uwzględniano również: informacje dotyczące problemów i potrzeb dotyczących uzależnień, zgłaszanych Dyrektorowi Szkoły podczas corocznych zebrań Rady Rodziców – (trzy spotkania w okresie objętym badaniem), dane dotyczące problemów uczniów uzyskiwane z poradni psychologiczno – pedagogicznych (co najmniej trzy razy w tygodniu), spotkań z przedstawicielami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz z Policją (rocznie około 20).

W okresie objętym badaniem diagnoza dokonywana była na podstawie: badań ankietowych uczniów klas IV - VI i wychowawców klas I - VI, rozmów indywidualnych prowadzonych z uczniami, rodzicami i nauczycielami. Wyniki diagnozy były umieszczone w sprawozdaniach z realizacji SPP; zgodnie z nimi do głównych zachowań problemowych występujących wśród uczniów Szkoły należały m.in.: agresywne zachowanie dzieci i młodzieży, trudności dydaktyczno-wychowawcze, działania ryzykowne związane z inicjacją używania środków psychoaktywnych oraz środków uzależniających (nikotyna, alkohol, leki uspokajające, narkotyki).

(dowód: akta kontroli str. 24-27, 28-29, 30-32, 33, 34-36, 37, 38-40, 41-43, 44-49, 139-144, 246-247))

Cele działań profilaktycznych określonych w SPP były następujące:

- 1) wypracowanie reguł postępowania w szkole i sformułowanie ich w postaci kontraktów klasowych,
- 2) przeciwdziałanie powstawaniu zachowań agresywnych,
- 3) zapobieganie powstawaniu trudności dydaktycznych i wychowawczych,
- 4) promowanie zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień.

Dla realizacji każdego z ww. celów przewidziano konkretne zadania, formy ich realizacji, realizatorów, odbiorców działania, a także terminy i okres realizacji. Ocenę stopnia realizacji celów jako jeden z elementów ewaluacji, opracowywano na podstawie: ankiet skierowanych do wychowawców klas i uczniów oraz badań i konsultacji przeprowadzanych przez pedagoga i psychologa szkolnego. Zadania z zakresu profilaktyki narkomani umieszczono w celu nr 4 - „Promowanie zdrowego stylu życia wolnego od uzależnień” i skierowano do uczniów klas IV – VI.

(dowód: akta kontroli str. 24-27, 28-29, 30-32, 34-36, 37, 38-40, 239-243)

Dla realizacji celu nr 4 w programie na rok szkolny 2010/2011 określono następujące zadania i działania:

- 1) „Moje mocne i słabe strony” – realizatorami zadania byli wychowawcy klas IV, warsztaty skierowane do uczniów ww. klas,

- 2) „Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów” – działanie realizowane w formie prelekcji przez wychowawców i wszystkich nauczycieli przedmiotów, obejmujące cały rok szkolny, którego odbiorcami byli uczniowie klas IV-VI,
- 3) „Przegląd klasowych talentów” – realizatorami byli wychowawcy klas IV,
- 4) program „Jem kolorowo - zasady zdrowego odżywiania” – realizatorami programu byli nauczyciele przyrody, zadanie skierowano do uczniów klas IV,
- 5) „Dzień zdrowia” – turnieje klas i reprezentantów uczniów z klas IV – VI, zadanie realizowane przez pedagoga i psychologa oraz zespół nauczycieli organizujących ww. zadanie, odbiorcami byli uczniowie klas IV-VI,
- 6) Ogólnopolska Kampania „Zachowaj Trzeźwy Umysł” – kampania objęta była patronatem Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Sportu i Turystyki oraz Komendy Głównej Policji, organizatorem kampanii byli Fundacja Trzeźwy Umysł i Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych, realizatorami zadania byli pedagog i psycholog szkolny oraz wychowawcy klas VI i nauczyciele języka polskiego, plastyki wychowania fizycznego, zadanie skierowane do uczniów klas IV-VI,
- 7) „Potrafię oprzeć się złym namowom” – zadanie realizowane w formie warsztatów prowadzonych przez wychowawcy klas V, pedagoga i psychologa szkolnego,
- 8) konsultacje z uczniami klas V i VI nt. „Negatywnych konsekwencji używania nikotyny, alkoholu, narkotyków” prowadzone pedagoga i psychologa szkolnego,
- 9) zadanie „Zagrożenia związane z zażywaniem dopalaczy” – realizatorami zadania byli wychowawcy klas IV-VI, objęto nim uczniów klas IV-VI,
- 10) program „Spójrz inaczej” – 1 godz. wychowawcza, realizatorami byli przeszkoleni nauczyciele, pedagog i psycholog szkolny, objęto nim uczniów klas VI.

(dowód: akta kontroli str. 167,228-230)

W SPP na rok szkolny 2011/2012 kontynuowano zadania realizowane roku szkolnym 2010/2011 takie jak: „Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów”, „Potrafię oprzeć się złym namowom”, „Negatywne konsekwencje używania nikotyny, alkoholu, narkotyków”, Ogólnopolska Kampania „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Spójrz inaczej”. Nowymi zadaniami wprowadzonymi do programu były:

- 1) „Integracja klas” – zadanie realizowane było w okresie całego roku szkolnego i objęci byli im uczniowie klas IV, a realizatorami byli wychowawcy klas IV,
- 2) szkolenie nt. „Ryzyko dorastania negatywne skutki uzależnień od narkotyków”, działanie skierowane do rodziców i uczniów klas IV-VI,
- 3) działania profilaktyczne dotyczące uzależnienia od narkotyków – szkolenie w trakcie: 1 godziny wychowawczej, 1 lekcji przyrody, lekcji wychowania do życia w rodzinie („wdż”),
- 4) szkolenie nt. „Negatywnych skutków uzależnień od narkotyków” – zadanie wprowadzone aneksem z dnia 29.02.2012 r. i skierowane do uczniów klas (IV i VI), w których wystąpiły incydenty z narkotykami.

(dowód: akta kontroli str. 231-233)

Program wychowawczo-profilaktyczny „Spójrz inaczej” wprowadzony przez Stowarzyszenie Psychoprofilaktyki „Spójrz inaczej” w Starachowicach, zweryfikowany był i umieszczony w Banku Programów Profilaktycznych Ośrodka Rozwoju Edukacji⁴ (zwanego dalej „ORE”), Program ten zawiera scenariusze zajęć do systematycznej pracy ze wszystkimi klasami szkoły podstawowej. Stanowi profilaktykę dotyczącą całego procesu powstawania negatywnych zachowań u dzieci i młodzieży, taką aby w przyszłości nie sięgały po środki uzależniające. Realizatorami programu było 10 nauczycieli SP, którzy odbyli szkolenie

⁴ Wykaz rekomendowanych programów profilaktycznych zamieszczony na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl (załącznik Wydziału ORE Wychowania i Profilaktyki → Wychowanie i profilaktyka → Programy profilaktyczne).

w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli Stowarzyszenia Psychoprofilaktyki Szkolnej w Starachowicach.

(dowód: akta kontroli str. 70, 72, 74, 177)

Przy opracowywaniu SPP Szkoła nie korzystała z ofert działań profilaktycznych przedkładanych przez organizacje pozarządowe. Współpracowano natomiast z Wydziałem Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną nr 2 w Lublinie. Działania z zakresu profilaktyki narkomanii były umieszczone w szerszym kontekście profilaktyki uzależnień i dotyczyły m.in. przeciwdziałania alkoholizmowi i uzależnieniu od tytoniu, radzenia sobie z agresją, tolerancji dla odmienności i wzmacniania postaw asertywnych.

(dowód: akta kontroli str. 139-144, 169-176)

SPP zakładały działania z poziomu profilaktyki uniwersalnej, skierowane do uczniów wszystkich klas, natomiast z zakresu profilaktyki narkomanii do wszystkich uczniów klas IV – VI, rodziców uczniów oraz nauczycieli i wychowawców. W 2012 roku po incydentach związanych z wniesieniem na teren szkoły narkotyków przez uczniów dwóch klas, w programie profilaktyki uwzględniono m. in. zadania, skierowane do uczniów tych klas. Z wyjaśnień dyrektor Szkoły pani Marianny Olszańskiej wynika, że *„nie istniała potrzeba podejmowania i planowania działań z zakresu profilaktyki selektywnej, obejmującej grupy uczniów uzależnionych”*.

(dowód: akta kontroli str. 151-154, 169-176)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W opracowanych programach profilaktyki nie zostały określone wskaźniki umożliwiające zweryfikowanie celów programu oraz dokonanie porównania osiągniętych efektów z zakładanymi.

(dowód: akta kontroli str. 28-29, 34-36, 139-140)

1.2. Plany doskonalenia nauczycieli

W rocznych planach Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli Szkoły (zwanych dalej „WDN 2010/2011” oraz „WDN 2011/2012”) uwzględniono problematykę profilaktyki narkomanii.

WDN na rok szkolny 2010/2011 w obszarze profilaktyki narkomanii przewidywał udział pedagoga szkolnego w szkoleniu pt. „Profilaktyka uzależnień w szkole – papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze, Internet”. Szkolenie przeprowadzone zostało w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zorganizowanego przez Szkołę Podstawową nr 21 im. Królowej Jadwigi w Lublinie. W planie uwzględniono również szkolenie nt. „Nauczyciel wobec problemów globalnego nastolatka” oraz szkolenie nt. „Agresja w grupie dzieci – diagnoza, profilaktyka, terapia” – zorganizowane przez Centrum Rozwoju Edukacji Champion.

WDN 2011/2012 przewidywał w ww. obszarze następujące szkolenia:

- Rady Pedagogicznej na temat „Uzależnienie od narkotyków. Dylemat młodego pokolenia”. Jako realizatora planowano psychologa ds. prewencji nieletnich Komendy Miejskiej Policji w Lublinie,
- Rady Pedagogicznej na temat „Pomocy psychologiczno pedagogicznej”, jako osoby szkolące planowano psychologa i pedagoga szkolnego,
- na temat. „Nauczyciel wobec cywilizacji, uzależnień i agresji”. Konferencję organizował Katolicki Uniwersytet Lubelski,
- na temat „Szkolne programy wychowawcze i profilaktyczne. Między teorią a praktyką”, planowano udział dwóch nauczycieli,

- na temat „Jak chronić dzieci i młodzież przed uzależnieniem?” realizowany przez Fundację Nasza Tradycja w Lublinie.

Działania przewidziane w WDN zostały zaplanowane w oparciu o pięcioletni plan doskonalenia nauczycieli i zgodnie z bieżącymi potrzebami zgłaszanymi przez kadrę nauczycielską i propozycją szkoleń składanych przez pedagoga szkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 94, 97, 98, 99, 172, 259-261, 262-264)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń

Opis stanu
faktycznego

W SP nie została opracowana strategia działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, o której mowa w § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem. Statut Szkoły nie przewidywał sporządzenia ww. strategii. Z wyjaśnień Pani Dyrektor Marianny Olszańskiej wynika, że działania określone w postanowieniach § 10 ww. rozporządzenia są realizowane, pomimo tego, że strategia nie została opracowana. Wśród uczniów Szkoły nie zdiagnozowano przypadków zagrożonych uzależnieniem w stopniu istotnym. Znikoma liczba incydentów związanych z narkotykami (2 przypadki) nie wskazuje na konieczność opracowania ww. strategii. W sytuacjach podejrzenia przyniesienia, wniesienia do szkoły środków psychoaktywnych funkcjonują w Szkole zatwierdzone procedury postępowania.

W okresie objętym kontrolą w Szkole funkcjonowała m. in. procedura: postępowania nauczycieli i metod współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytutką, obowiązująca od maja 2004 r., która zastosowana została w sytuacjach opisanych w punkcie 2.2.

Procedura ta była zgodna z modelową procedurą Krajowego Programu zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2004 r. dotyczącymi postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem, prostytutką⁵.

(dowód: akta kontroli str.114-123, 149-150, 155-162, 169-176)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Wdrażanie działań z zakresu profilaktyki narkomanii

2.1. Realizacja działań profilaktycznych

Opis stanu
faktycznego

Badaniem objęto działania dotyczące profilaktyki narkomanii, ujęte w SPP w latach szkolnych 2010/2011 oraz 2011/2012. W roku szkolnym 2010/2011 Szkoła zrealizowała:

- 1) zadanie „Moje mocne i słabe strony” – realizowali wychowawcy wszystkich klas IV-VI w trakcie 45 minutowych godzin wychowawczych, w okresie od września do czerwca 2011 r. uczniowie w trakcie warsztatów dokonywali samooceny,
- 2) rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów – wychowawcy i nauczyciele w I semestrze roku szkolnego 2010/2011 w trakcie 45 minutowych godzin wychowawczych i lekcji przyrody, muzyki, wychowania fizycznego, plastyki, języka polskiego, matematyki, przedstawiali uczniom ofertę zajęć pozalekcyjnych prowadzonych przez Szkołę,

⁵ Modelowe procedury postępowania nauczycieli opracowane w ramach jednego z modułów Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży.

- 3) zadanie „Przegląd klasowych talentów” – realizowane było w formie prezentacji prowadzonych przez wychowawców wszystkich klas IV, w trakcie godzin wychowawczych organizowano prezentację i występy uczniów, przedstawiających swoje umiejętności; zadanie realizowano również w trakcie wycieczek szkolnych,
- 4) program „Jem kolorowo - zasady zdrowego odżywiania” realizowali nauczyciele przyrody, przedstawiając uczniom wszystkich klas IV, na 45 minutowych lekcjach przyrody w miesiącach luty – marzec 2011 r. zasady zdrowego odżywiania,
- 5) innowacja pedagogiczna „Dzień zdrowia” imprezy realizowali pedagog i psycholog szkolny oraz zespół profilaktyki szkolnej, który opracowywał scenariusze i harmonogram imprez, konkursów w poszczególnych kategoriach. Imprezy, turnieje i konkursy odbywały się w dniu 21.02.2011 r. z udziałem wszystkich uczniów klas IV-VI,
- 6) wychowawcy klas IV-VI, w II półroczu roku szkolnego 2010/2011, na 45 minutowych godzinach wychowawczych omówili z uczniami cele kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Nauczyciele na lekcjach z plastyki (45 minut) przygotowali uczniów do konkursu pn. „Życzę sobie”. Nauczyciele wychowania fizycznego przeprowadzili konkurs sportowy „Dwa kółka” (dwie 45 minutowe godziny wychowania fizycznego). Przeprowadzono konkurs literacki na lekcjach języka polskiego. Pedagog i psycholog szkolny przeprowadzili na godzinach wychowawczych szkolenia nt. „Co masz w głowie ?” Efektami podjętych działań było: zaangażowanie uczniów w różnych konkursach oraz przedstawienie im negatywnych konsekwencji uzależnień od środków psychoaktywnych. W roku szkolnym 2008/2009 Szkoła przystąpiła do ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, w której poruszana jest problematyka uzależnień od środków psychoaktywnych głównie alkoholu, nikotyny, dopalaczy, w sposób odpowiedni dla uczniów w wieku szkoły podstawowej. W działaniach tej kampanii brali również udział rodzice uczniów, z którymi prowadzone były konsultacje. Kampania „Zachowaj Trzeźwy Umysł” realizowana jest od 2002 roku, organizatorami są Stowarzyszenie Producentów i Dziennikarzy Radiowych. Celem kampanii jest promowanie konstruktywnych postaw, zdrowego stylu życia, zachowań prospołecznych jako alternatywy wobec patologii, szczególnie picia alkoholu, zażywania narkotyków oraz stosowania przemocy. Patronami kampanii są Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Komenda Główna Policji,
- 7) zadanie „Potrafię oprzeć się złym namowom” realizowane było w formie warsztatów prowadzonych przez wychowawców klas V przy udziale pedagoga i psychologa szkolnego. Uczniowie poznawali sposoby wyrażania swojego zdania i poglądów. Zadanie realizowano w trakcie 45 minutowych godzin wychowawczych w I półroczu roku szkolnego 2010/2011,
- 8) konsultacje z uczniami klas V i VI nt. „Negatywnych konsekwencji używania nikotyny, alkoholu, narkotyków” przeprowadzone były przez pedagoga i psychologa szkolnego na 45 minutowych godzinach wychowawczych w okresie II półrocza roku szkolnego 2010/2011,
- 9) zadanie „Zagrożenia związane z zażywaniem dopalaczy” – omówione zostało przez wychowawców klas w trakcie 45 minutowej godziny wychowawczej w miesiącach październik – listopad 2010 r.,
- 10) warsztaty realizowane w ramach programu „Spójrz inaczej”, wykonawcami byli przeszkoleni nauczyciele, pedagog i psycholog, którzy na 45 minutowej godzinie wychowawczej oraz na lekcjach wdrażania do życia w rodzinie (45 minut), metodami aktywnymi (dyskusje, rozmowy klasowe, rysunki, gry i zabawy odgrywanie scenek) przekazywali uczniom klas VI wiedzę na temat lepszego komunikowania się i podejmowania decyzji, analizowania zachowań agresora oraz wskazywali do kogo zwrócić się o pomoc.

(dowód: akta kontroli str. 24-27, 30-32, 38-40, 163-168, 234, 235, 236-237, 245)

W roku szkolnym 2011/2012 Szkoła zrealizowała:

- 1) zadanie „Integracja klas” realizowane było w formie szkolenia przez wychowawców wszystkich klas IV na 45 minutowych godzinach wychowawczych w okresie całego roku. Efektem było budowanie relacji między uczniami opartej na zaufaniu i przyjaźni,
- 2) zadanie „Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów było kontynuacją działań realizowanych w roku szkolnym 2010/2011 przez wychowawców i wszystkich nauczycieli, obejmowało cały rok szkolny 2011/2012 i prowadzone było w formie prelekcji. W trakcie 45 minutowych godzin wychowawczych i innych lekcji (przyrody, muzyki, wychowania fizycznego, plastyki, języka polskiego, matematyki) nauczyciele przedstawiali uczniom ofertę zajęć pozalekcyjnych prowadzonych przez Szkołę,
- 3) innowacja pedagogiczna realizowana przez Szkołę od kwietnia 2009 r. „Dzień zdrowia” – imprezy i turnieje klas oraz zespołów klasowych, zadanie realizowane w dniu 21 marca 2012 r. (3 godziny) według scenariusza i harmonogramu opracowanego przez pedagoga i psychologa szkolnego oraz zespół profilaktyki szkolnej. Uczniowie klas IV-VI obejrzeli prezentację multimedialną, dotyczącą uzależnień i szkodliwości eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi,
- 4) wychowawcy wszystkich klas IV-VI, na 45 minutowych godzinach wychowawczych, w II połowie roku szkolnego 2011/2012 omówili z uczniami cele kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Nauczyciele przeprowadzili z uczniami konkursy plastyczne (45 minut – lekcje plastyki). Wychowawcy przygotowali uczniów do konkursu pn. „Życzę sobie”. Nauczyciele wychowania fizycznego przeprowadzili konkurs sportowy „Dwa kółka” (90 minut). Przeprowadzono konkurs literacki na lekcjach języka polskiego. Pedagog i psycholog szkolny przeprowadzili szkolenia nt. „Szkodliwości narkotyków”,
- 5) konsultacje i spotkania z uczniami klas V i VI nt. „Negatywnych konsekwencji używania nikotyny, alkoholu, narkotyków” przeprowadzali pedagog i psycholog szkolny na 45 minutowych godzinach wychowawczych w II półroczu roku szkolnego 2010/2011,
- 6) warsztaty realizowane w ramach programu „Spójrz inaczej” oraz w oparciu o scenariusze tego programu. Wykonawcami byli przeszkoleni nauczyciele, pedagog i psycholog, którzy na 45 minutowej godzinie wychowawczej oraz na lekcjach wdrażania do życia w rodzinie (45 minut) grami, zabawami i rysunkami aktywizowali uczniów wszystkich klas VI do lepszego komunikowania się i podejmowania decyzji oraz analizowania swoich i kolegów zachowań pod kątem agresji,
- 7) szkolenie nt. „Ryzyko dorastania negatywne skutki uzależnień od narkotyków, działanie skierowane do rodziców i uczniów klas IV-VI, przeprowadził je psycholog z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w dniu 22 marca 2012 r. (1,5 godz.). Celem szkolenia było uświadomienie natury uzależnień oraz zapoznanie z konsekwencjami uzależnienia,
- 8) szkolenie na temat uzależnienia się od narkotyków przeprowadzane były w II połowie roku szkolnego, na 45 minutowej godzinie wychowawczej, lekcjach przyrody i wychowania do życia w rodzinie, przeprowadzili je wszyscy wychowawcy klas IV-VI. Celem było poznanie przez uczniów konsekwencji eksperymentowania ze środkami i substancjami psychoaktywnymi,
- 9) szkolenie nt. „Negatywnych skutków uzależnień od narkotyków” skierowane zostało do uczniów dwóch klas (IV i VI) w dniu 22 marca 2012 r. przeprowadził psycholog z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, (1,5 godz.).

(dowód: akta kontroli str. 24-27, 38-40, 94-96, 97, 163-168, 234, 235, 236-237)

W złożonym wyjaśnieniu Dyrektor szkoły podała, że „kierowane do szkoły osoby realizujące szkolenia, warsztaty czy spotkania z zakresu profilaktyki, przyjmowane były w Szkole na zasadzie wzajemnego zaufania. Do realizacji działań profilaktycznych wnioskowano o osoby z odpowiednim przygotowaniem i kwalifikacjami. Osoby te nie były sprawdzane przez kierownictwo Szkoły pod względem posiadanych uprawnień pedagogicznych”.

Rodzice o planowanych działaniach z zakresu profilaktyki byli informowani na zebraniach wychowawczych oraz w formie ogłoszeń umieszczanych na szkolnej tablicy ogłoszeń, a także przez indywidualnie kierowane zaproszenia w formie pisemnej.

(dowód: akta kontroli str. 24-43, 169-176, 238)

W okresie objętym kontrolą zrealizowano następujące działania dotyczące profilaktyki narkomanii przewidziane w rocznych planach WDN w roku szkolnym 2010/2011:

- konferencja nt. „Profilaktyka uzależnień w szkole – papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze, Internet” przeprowadzona w dniu 25 października 2010 r., w której udział (bezpłatny) wziął pedagog szkolny,
- szkolenie nt. „Nauczyciel wobec problemów globalnego nastolatka”, przeprowadzone w dniu 12 marca 2011 r. Uczestniczyło sześciu nauczycieli Szkoły (spośród 124 zatrudnionych). Koszt szkolenia wyniósł 150 zł,

W WDN na lata 2011/2012 zrealizowano w obszarze profilaktyki narkomanii następujące szkolenia:

- Rady Pedagogicznej nt. „Uzależnienie od narkotyków. Dylemat młodego pokolenia” przeprowadzone w dniu 13 marca 2012 r. Uczestniczyło 40 nauczycieli (spośród 124), szkolenie było nieodpłatne,
- Rady Pedagogicznej nt. „Pomocy psychologiczno pedagogicznej”, przeprowadzone w dniu 16 lutego 2012 r. uczestniczyło w nim 95 nauczycieli (nie poniesiono kosztów),
- „Nauczyciel wobec cywilizacji, uzależnień i agresji” przeprowadzone przez Katolicki Uniwersytet Lubelski w dniu 10 marca 2012 r. Udział wziął jeden nauczyciel szkoły (koszt wyniósł 30 zł),
- „Szkolne programy wychowawcze i profilaktyczne. Między teorią a praktyką”, zorganizował Urząd Miasta w dniu 06 czerwca 2012 r. Udział wzięli dyrektor Szkoły i pedagog szkolny (nie poniesiono kosztów),
- „Jak chronić dzieci i młodzież przed uzależnieniem?”, przeprowadzone 11 września 2011 r. przez Fundację Nasza Tradycja w Lublinie. Uczestniczył jeden nauczyciel Szkoły (nie poniesiono kosztów).

Wszystkie działania realizowane w ramach programu profilaktyki tj. szkolenia, warsztaty, udział w konferencjach nauczycieli finansowane były z środków własnych Szkoły. Wydatki Szkoły na ww. cele wynosiły w okresie od 01.01.2010 do 30.06.2011 r. – 4917 zł, w tym na szkolenia z zakresu profilaktyki narkomanii wydatkowano 310 zł. W okresie od 01.09.2011 do 30.06.2012 na doskonalenie z profilaktyki wydatkowano 3520 zł, w tym na profilaktykę narkomanii 30 zł.

(dowód: akta kontroli str. 169-176, 259-261, 262-264)

W I semestrze roku szkolnego 2010/2011 w Szkole na apel Lubelskiego Kuratora Oświaty w ramach Kampanii Ministerstwa Zdrowia Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, wychowawcy wszystkich klas V i VI przeprowadzili na lekcjach wychowawczych szkolenia nt. zagrożeń związanych z zażywaniem dopalaczy. Działaniami z zakresu profilaktyki objęto również rodziców uczniów. Realizowano je w formie indywidualnych konsultacji, na których pedagog lub psycholog szkolny przekazywał informacje o możliwości skorzystania z porad specjalistów w różnych instytucjach, w związku z podejrzeniem używania przez dziecko dopalaczy oraz narkotyków. Rodzicom przekazano adresy stron internetowych i numery telefonów. Działania te zostały włączone do SPP w I połowie roku szkolnego 2010/2011 i były realizowane od miesiąca października 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 33, 226-227)

SPP były przygotowane na rok szkolny i po tym okresie program był poddawany ewaluacji przez pedagoga i psychologa szkolnego. Sprawozdania z ewaluacji przedstawiano Radzie Pedagogicznej i dyrektorowi. Wyniki ewaluacji programów profilaktycznych wykorzystywane były do planowania i programowania działań na kolejny rok szkolny. Ewaluację programów

w latach szkolnych 2010/2011 i 2011/2012 prowadzono na podstawie: 36 ankiet (67,92%) otrzymanych od wychowawców klas I–VI (2010/2011) i 53 ankiet od wszystkich wychowawców w roku szkolnym 2011/2012. Przeprowadzona ewaluacja potwierdziła zgodność tematyki zrealizowanych zadań z celami określonymi w SPP. Wszystkie planowane zadania, zawarte w programach profilaktyki na lata 2010/2011- 2011/2012 zostały zrealizowane w całości. W wyniku ewaluacji wypracowano nowe wnioski dotyczące: ciągłego monitorowania zachowania uczniów, organizowania zajęć dla uczniów z pracownikami Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 2 w Lublinie, Komendy Miejskiej Policji, Sądu dotyczących różnych aspektów uzależnień, objęcia działaniami profilaktycznymi uczniów niższych klas.

(dowód: akta kontroli str. 239-243)

W okresie objętym kontrolą zrealizowano wszystkie działania dotyczące obszaru profilaktyki narkomanii przewidziane w rocznych planach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, zgodnie z dyspozycją zawartą w § 2 pkt. 5 rozporządzenia w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.

(dowód: akta kontroli str. 30-32, 38-40, 226-240)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

2.2. Podejmowanie działań interwencyjnych

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych objętych kontrolą miały miejsce dwa przypadki wniesienia na teren Szkoły środków odurzających (marihuany) przez uczniów. Incydenty te miały miejsce 12 stycznia 2012 r. oraz 7 marca 2012 r. Działania interwencyjne podjęte w tej sytuacji przez pracowników Szkoły polegały na: zawiadomieniu rodziców uczniów podejrzewanych o wniesienie środków odurzających na teren Szkoły, natychmiastowym zawiadomieniu Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. .

W obu przypadkach przebieg zdarzeń został udokumentowany, a zastosowany przez pracowników szkoły tryb postępowania był zgodny z § 9 rozporządzenia MENiS z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie form działalności wychowawczej (...) oraz z opracowanymi przez Szkołę *Procedurami postępowania nauczycieli i metodami współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży przestępczością i demoralizacją w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytutką*.

Po incydentach związanych z przyniesieniem przez uczniów środków odurzających psycholog szkolny przeprowadziła rozmowy z rodzicami uczniów oraz przekazała im informacje o instytucjach pomocowych. Przeprowadzono rozmowy z samymi uczniami na temat konsekwencji prawnych, społecznych, zdrowotnych zażywania narkotyków. Na lekcjach wychowawczych przeprowadzono dwukrotnie zajęcia na temat szkodliwości zażywania narkotyków. Dla rodziców uczniów klas IV–VI zorganizowano spotkanie i konferencję z psychologiem policyjnych z Wydziału Prewencji. Uczniowie klas IV-VI uczestniczyli w spotkaniu z psychologiem z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji. Rodziców uczniów skierowano do ośrodków pomocowych tj. do Centrum Interwencji Kryzysowych w Lublinie oraz do Stowarzyszenia Agape.

(dowód: akta kontroli str. 119-123, 155-162, 178-180)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.3. Organizacja i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Opis stanu faktycznego

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w SP na rzecz uczniów, ich rodziców i nauczycieli była udzielana na zasadach określonych w rozporządzeniach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, przez psychologa i pedagoga szkolnego.

(dowód: akta kontroli str. 181-194, 195-225)

W okresie objętym kontrolą, pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przypadkach zagrożenia uzależnieniem od narkotyków udzielali pedagog i psycholog szkolny. Szczególną pomocą objęto dwóch uczniów, którzy przynieśli do szkoły marihuanę oraz ich kolegów z klas. Pomoc udzielona została w formie:

- systematycznych spotkań z pedagogiem i psychologiem, dotyczących bieżących spraw (przeprowadzono łącznie 15 spotkań),
- zajęć przeprowadzonych przez psychologa szkolnego nt. szkodliwości używania narkotyków (działaniem objęto 24 uczniów),
- rozmów indywidualnych z rodzicami tych uczniów (10 spotkań),
- spotkań z psychologiem z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, którym objęto 44 uczniów (2 klasy VI),
- indywidualnych rozmów z wszystkimi uczniami klas VI (195),
- spotkań dla rodziców uczniów klas IV-VI na temat uzależnień, w którym udział wzięło 27 rodziców,

(dowód: akta kontroli str. 175, 195-224)

Szkoła współpracowała z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 i nr 3 w Lublinie w zakresie; kierowania uczniów na specjalistyczne badania (skierowano pięciu uczniów), przeprowadzono konsultacje dotyczące zachowań stanowiących zagrożenie dla samego siebie i dla grupy kolegów i koleżanek (objęto nimi 15 uczniów).

(dowód: akta kontroli str. 195-225)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W trakcie kontroli w Szkole Podstawowej przeprowadzono ankietę dotyczącą problematyki narkotykowej. Ankietami objęto uczniów wszystkich klas V i VI Szkoły (383), wszystkich nauczycieli zatrudnionych w Szkole (124) oraz pedagoga i psychologa szkolnego (2 osoby). Szczegółowe dane dotyczące ilości wypełnionych ankiet zestawiono w poniższej tabeli:

Szkoła Podstawowa Nr 51 w Lublinie im. Jana Pawła II			
	Liczba wg stanu na dzień 3 września 2012 r.	Liczba zebranych ankiet	(%)
Uczniowie	383	359	93,74
Nauczyciele	123	110	89,43
Pedagodzy/psycholodzy szkolni	2	2	100

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Lublin, dnia listopada 2012 r.

Kontroler
Artur Bokiniec
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Lublinie

Dyrektor
Adam Pęziół

.....
Podpis

.....
podpis